

Dětství

Moje matka se narodila v posledních dnech roku 1956 na statku u řeky Agri v regionu Basilicata. Mí prarodiče z matčiny strany v zimě obvykle přespávali ve vesnici, a ne v té polorozpadlé barabizně, ale překvapila je sněhová vánice, a tak se moje matka narodila ve chlévě, obklopená kočkami a vyhublými zvířaty. Její rodiče pracovali na polích a ona trávila spoustu času s babičkami. Jedna z nich byla *accidental American* jako já: narodila se v Ohiu, kudy její otec projížděl – o tomhle nomádovi či žoldákovi nemáme žádné zprávy, víme jen, že spustil řadu neuvážených migrací –, a pak se s matkou přestěhovala do Basilicaty, čímž se proměnila v imigrantku naruby, která opustila budoucnost, aby se začlenila do minulosti. (Jako šestiletá dopadnu stejně a přestěhuju se z Brooklynu do basilicatské vesničky, kde žilo víc kusů dobytka než lidí.) Ve vesnici se k ní chovali jako k záhadné osobě: třebaže nikdy nemluvila anglicky, vždycky vlastnila produkty neobvyklých značek, džínovinu, která se neprošoupala, a svíčky, které se neroztekly, ani když hořely celé hodiny. Druhá babička byla tichá a zranitelná, její svět vymezovala popelavá zjevení na nebi, vymítání prováděná

stříbrnou lžičkou přiloženou na čelo, na náboženská procesí chodívala bosá a byla přesvědčená, že vede přednostní dialog s Panenkou Marií.

Když jsem byla malá, moje matka mě brala na procházku podél řeky, poblíž které se narodila, a já jsem si ji jen stěží dokázala spojit s mytickými a bouřlivými vodami, do nichž ji jako čtyřletou ponořili, aby jí srazili horečku při meningitidě. Jakmile si všimli, že má vysokou teplotu, běželi ji namočit do řeky, ale podle lékařů a sousedů ten impulzivní zákrok nebyl k ničemu. Kvůli infekci mohla oslepnout, zešílet, ohluchnout nebo umřít a všechny ženy, které měly za úkol bdít nad jejím životem a modlit se u postýlky, v níž se bezvládně choulila, hlasovaly pro hluchotu. Bude to mít obtížné, ale aspoň uvidí svět a nakonec najde způsob, jak se dorozumět.

Můj dědeček Vincenzo byl malý, tmavý a záletný. Když s babičkou Mariou v šedesátých letech emigrovali do Ameriky, neudělali to proto, že byli chudí – což byli – nebo že by sháněli lepší práci, nýbrž proto, že dědeček byl až příliš pozorný k ženám z vesnice a babičku to trápilo. Dědeček na svatbách a na oslavách hrával na akordeon, nosil tmavé kalhoty a košile s rukávy vyhrnutými k loktům, v napomádané kšticí sčesané dozadu neměl žádné bílé vlasy. Jejich sňatek byl domluvený: byli bratranec a sestřenice a občas, soudě dle řečí a drbů ostatních lidí z vesnice, to vypadalo, že se moji strýcové narodili malí a moje matka ohluchla vinou toho nedobrého promísení krve. Babička s dědou porušili zákony vzdálenosti a byli za to potrestáni, ale máma ztratila sluch následkem infekční choroby a strejdové byli malí stejně jako spousta dalších kluků z jižní Itálie v té době. Šlechtici a upíři se pářili mezi sebou, aby zachovali druh, zatímco některé africké kmeny tím podle nepřilíš důkladných antropologů chtěly předejít prokletím, a přitom ve skutečnosti existovaly sbírky jasných pravidel, jak zabránit přílišné příbuznosti

mezi milenci; občas se děvče nesmělo zasnoubit ani s chlapcem, který měl stejného ochranného ducha, a kdoví jestli lásky v mojí rodině neskončily špatně právě z tohohle důvodu: protože na sebe narazili neslučitelní duchové a totemy.

Moje babička byla manželka jako z venkovského románu, mírná, když on byl výbušný, praktická, když on se k ničemu neměl. Měla světlou pleť a široká ústa s tenkými rty. V dospívání jí učaroval jiný kluk, stydlivý jako ona, ale mého dědečka chtěla každá, a tak neměla na vybranou. Vzdát se závisti ostatních, to je v malé vesnici skutečné tabu. Když někdo řekl něco přízemního, babička vrtěla hlavou nebo toho nešťastníka umlčela; moc často se nezlobila. Nevěděla, jak svou dceru bránit, když ji nazývali „ta nemá“ nebo jí říkali, že je to chudinka, na kterou musí Pánbůh dávat větší pozor.

Ve skutečnosti se moje matka bránila sama a s těmi, kdo jí nerozuměli, když mluvila, neměla slitování: jako čtyřletá vytila kotlík vařící vody na sousedku, která ji pomlouvala, což pochopila ze způsobu, jak ta žena gestikulovala a jak se na ni lítostivě dívala. Pak zůstala v okně a smála se a její rodina to potají schvalovala.

Dobře vycházela jen se svými bratry a s babičkami, které mluvily dialektem přes sevřená ústa; bylo nemožné jim odezírat ze rtů, ale měly hmatový instinkt a pořád se jí dotýkaly, stejně jako se moje matka vždy dotýkala mě. Její bratři ve skutečnosti nevěřili, že je hluchá, a když si hráli na schovávanou a nahlas pikali a přitom ji nechávali samotnou v uličkách vesnice, nedělali to proto, aby ji ze hry vyloučili, ale protože se spoléhali na její schopnost se zorientovat. Moji matku nepovažovali za oběť a nikdy jim nepřipadala výjimečná. I dnes, potom co prožili velice odlišné životy, potom co moji strýcové po šedesáti letech strávených ve Spojených státech téměř zapomněli italštinu, s ní mluví, jako by je mohla slyšet, vedou tyhle legrační a asynchronní hovory typické pro rozpadlé rodiny.

Jako malá byla neposedná a nepřátelská, a aby ji její rodiče ukáznili, rozhodli se ji poslat do internátní školy vedené jeptiškami v Potenze. Učitelky si ji pamatovaly podle oslnivého úsměvu; když neměla uniformu, nosila pruhovaná trika a málokdy ji člověk zahlédl s panenkou v ruce.

Na internátu ji naučili vyjadřovat se mučením. Nikdy jsme doma neměli velké kuchyňské nože, protože jí připomínaly školní léta, kdy jí jeptišky z bývalého Ústavu sester kanosiánek přikládaly nůž na jazyk a říkaly jí, ať zakřičí, aby ji naučily vytáhnout zvuky z hlasivek, anebo ji nutily dotknout se elektrických drátů a požadovaly, aby křičela ještě víc nahlas. Takhle se moje matka naučila rozpoznat zvuk svého hlasu.

Mluvila lépe než ostatní holčičky, protože po meningitidě jí ještě zůstaly zbytky sluchu, které slábly, až nakonec navždy zmizely. Zpočátku nežila v hyperbarické místnosti ticha, její hlemýžď se roztříštil nepravidelným způsobem, a tak zvuky přicházely a odcházely a svět byl místem fantasmagorických zjevení a nenadálého vytí. Občas se mi tu hrůzu, kterou zakouší nahluchlá osoba věčně trpící bolestí hlavy, snaží popsat: je to, jako by měla pořád za zády někoho, kdo se ji neustále snaží vylekat. Jako malí jsme to s bráchou skutečně dělali, zničehonic jsme se zjevovali v místnosti a skákali jí na záda, aby sebou při dotyku škusbla, doufali jsme, že se zasměje, jenže ona na naše útoky reagovala dlouhým mlčením, během něhož jsme se káli za naši krutost, ale ne dost, abychom s tím přestali. Možnost přepadení ze zálohy jí nevratně proměnila tělo; zkřivila jí hřbet a zbavila ji schopnosti dívat se lidem zpříma do očí.

Na internátě se matka naučila znakovou řeč. Používala ji při komunikaci s jeptiškami, které ji učily, s hluchými kamarádkami, později s mým otcem, ačkoli ten znakování nesnášel, ale se slyšícími nikdy. Nikdy nepožádala své rodiče nebo bratry, aby se ji naučili, nežádala to po svých dětech. Pro mě,